

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Іванюк В. В., Мустафасва Н. С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Інклюзивна освіта є сучасною інноваційною тенденцією, що широко обговорюється в наукових колах, педагогічною та громадською спільнотами. Термін «inclusion» у перекладі з англійської означає включення, тобто – процес посилення участі всіх громадян у соціальному житті; такий, що дає можливість всім людям повноцінно брати участь у суспільному житті та користуватися послугами.

ЮНЕСКО визначає інклюзивне навчання як «процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі» [5]. На забезпеченні повноцінних прав дітьми з особливими освітніми потребами наголошує Закон України «Про освіту», в якому обумовлено, що всі бажаючі мають повне право здобути освіту в усіх навчальних закладах, незалежно від «встановлення інвалідності» [4].

Проблема порушень слуху як в Україні, так і в усьому світі займає чільне місце, за даними світової статистики поширеність слухових порушень коливається від 4 до 10% серед усього населення [3].

Важливою проблемою, яка турбує дітей з вадами слуху та їх батьків, є адаптація до умов закладу загальної середньої освіти. Оскільки учні з вадами слуху повинні отримувати інформацію в тому ж обсязі, що й решта, а освітні заклади не мають спеціальних умов для навчання таких дітей, учителі не компетентні щодо спілкування, ця проблема набуває актуальності, і потребує негайного вирішення.

Аналіз праць вчених Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин та І. Р. Бондар дає нам підстави для тлумачення терміну «інклюзивне фізичне виховання» як «гнучка, індивідуалізована система фізичного виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах масової загальноосвітньої школи» [9]. В українській дефектології проведені низка досліджень корекції стану здоров'я засобами фізичного виховання. Зокрема вчена І. Хмельницька, запропонувала комп'ютерні системи контролю моторики школярів з порушеннями слуху в програмуванні фізкультурних занять. У дослідженні І. Ляхової [6] обґрунтовано теоретико-методичної основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання, зокрема шляхом залучення їх до активної пізнавальної діяльності.

Мета дослідження – розробити та обґрунтувати педагогічні умови організації інклюзивного фізичного виховання учнів з порушеннями слуху в закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття «педагогічні умови» вчені обґрунтовують по-різному: С. Висоцький – як динамічний регулятор інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних факторів [1]; В. Манько – як взаємозалежну сукупність внутрішніх параметрів і зовнішніх характеристик функціонування, які забезпечують результативність навчального процесу [7]; Т. Волобуєва – як обставини, за яких компоненти навчального процесу (зміст, викладання й учіння) знаходяться в найкращому взаємозв'язку та створюють атмосферу плідної співпраці між педагогом і вихованцями [2]; Л. Найн – як сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення завдань [8].

Узагальнюючи визначення, у контексті нашого дослідження, під поняттям «педагогічні умови організації інклюзивного фізичного виховання» розуміємо обставини, створені в організації навчально-виховного процесу, які сприяють його ефективному функціонуванню і цілісності. Ефективна організація інклюзивного фізичного виховання потребує обґрунтування сукупності педагогічних умов, спрямованих на оптимізацію педагогічного процесу. Із-поміж них виокремлюємо:

– залучення дітей з різними можливостями здоров'я до участі в різноманітних фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходах як позаурочного, так і позашкільного спрямування. До заходів позаурочного спрямування відносимо такі: гімнастика до занять, фізкультхвилинка, велика організована перерва, створення спортивних секцій та груп загальної фізичної підготовки, проведення спортивно-масових заходів та спортивних змагань; до позашкільного – ігор на місцевості, прогулянок, екскурсій, походів, проведення масових фізкультурних свят та показових виступів спортсменів, з метою пропаганди фізичної культури і спорту серед учнів;

– розробку інтеграційних програм інклюзивного фізичного виховання. На нашу думку, інтеграція передбачає процес спільного виховання і навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я з однолітками, що нормально розвиваються, протягом якого вони досягають найбільш повного прогресу у соціальному розвитку. Відповідно, розробка інтеграційних програм інклюзивного фізичного виховання вимагає, у першу чергу, аналізу стану проблеми інклюзивного фізичного виховання в загальному закладі середньої освіти, теоретичного обґрунтування доцільності впровадження інклюзивного фізичного виховання, підготовку вчителів до проведення уроків інклюзивного типу, підбір засобів, методів, методичних

прийомів для організації процесу інклюзивного фізичного виховання, зокрема з дітьми, які мають вади слуху, що забезпечить ефективність та якість сприйняття інформації;

– наукове обґрунтування розробок організації інклюзивного фізичного виховання в школах дітей різного віку та нозологічних груп передбачає індивідуально-диференційований підхід, що є системою педагогічних відносин і дій, спрямованих на формування особистості кожного учня та поділ учнів на умовні підгрупи з однорідними психологічними та фізіологічними ознаками. Цей підхід передбачає добір педагогом особливих та різноманітних форм, засобів, методів і прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності кожного учня або мікрогрупи учнів. Варіювання відбувається: в доборі оптимального змісту навчального матеріалу (завдання відрізняються за змістом, ступенем складності); у визначенні ефективних форм організації навчальної діяльності (фронтальної, групової, індивідуальної); у кількості та характері допомоги дітям; у встановленні темпу оволодіння програмовим матеріалом.

Результатом упровадження технології є швидка адаптація учнів, з вадами слуху, до умов навчання в загальному закладі середньої освіти, забезпечення психологічно комфортних умов навчання, ефективне оволодіння змістом навчального матеріалу з предмету «Фізична культура», формування рухових умінь та навичок, вдосконалення фізичних (сила, швидкість, гнучкість, спритність, витривалість) та морально вольових якостей, тобто ефективне формування предметних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Высоцкий С. В. Структура психолого-педагогических русловий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения. Наук. вісник Південноукраїнського держ. пед. ун. імені К. Д. Ушинського: Збірник наук. праць. Одеса : Вид-во ПДУ імені К. Д. Ушинського, 1999.– С.92.
2. Волобуєва Т. Б. Розвиток творчої компетентності школярів / Т. Б. Волобуєва. – Х.: Видав. група «Основа». –2005. – вип. 3(27). – 112 с.
3. Діти з порушеннями слуху – Електронний ресурс – Режим доступу: <https://ourlife.in.ua/obrazovanie/surdopedagogicheska-stranica/3007-dti-z-porushennyami-sluhu.html>
4. Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1991. – 25 червня. – С. 23.
5. Концепція МОН про «Інклюзивне навчання» – Електронний ресурс – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>).
6. Ляхова І. М. Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання: автореферат ... докт. пед. наук. / Інна Миколаївна Ляхова. К., 2006. – 58 с.
7. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін / В. М. Манько // Соціалізація особистості: зб. наук. пр. нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во «Логос», 2000. – Вип. 2. – С. 153–161.

8. Найн А. Я. Инновации в образовании : монографія / А. Я. Найн. – Челябинск: ИПР МО РФ, 1998. – 288 с.
9. Приступа Є. Н. Інклюзивне фізичне виховання школярів 1-3 груп здоров'я / Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин, І. Р. Боднар // Педагогіка психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – С. 2–67.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНИХ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Кириленко О. І., Кириленко Г. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. За період карантину фізична активність переважної частини українців значно зменшилася. Ця гіподинамія спричинена змушеним перебуванням людини в обмеженому просторі. Обмеження рухової активності людини суперечить біологічним законам її розвитку. Недостатність рухової активності небезпечна тим, що спочатку людина не помічає небезпеки для здоров'я, навіть суб'єктивно відчуває певний «комфорт». Негативний вплив гіподинамії на організм людини має закономірний характер. У першу чергу, порушується обмін речовин, знижується стимулюючий вплив м'язової діяльності на роботу основних функціональних систем організму, передусім серцево-судинну та дихальну; спостерігається зниження опірності організму до негативного впливу окремих чинників зовнішнього середовища. Унаслідок гіподинамії знижується фізична працездатність, скорочуються фізіологічні резерви систем, порушується тонус м'язів, погіршується координація рухів, зменшується об'єм м'язової маси. Тому, у період частого перебування вдома, ведення малорухливого способу життя важливим є самостійні заняття фізичними вправами. Регулярні фізичні навантаження позитивно впливають на організм в цілому, сприяють зміцненню м'язів, покращують витривалість [1; 2].

Мета дослідження – здійснити аналіз науково-методичних джерел, з'ясувати найбільш раціональні види оздоровчо-рекреаційних занять, які доцільно застосовувати у період перебування на карантині та методичні особливості їх проведення.

Виклад основного матеріалу. За проведеними ЗМІ соціологічними дослідженнями період змушеного перебування в умовах карантинних заходів населення України характеризує як один із найважчих. Це зумовлено психо-емоційними, фінансовими, фізичними та іншими факторами. Фізичний фактор опитані вважають одним з головних чинників, що викликає занепокоєння та дискомфорт.